

Anianpellon taistelu kesti 22 tuntia

Kurhilan ja Kirkonkylän taistelujen jälkeen Pohjois-Hämeen I pataljoonaa komentava majuri Hans Kalm lähti itse tiedustelemaan etenemismahdollisuutta Vääksyyn. Oli tiistai 16. huhtikuuta. Kapealla kannaksella rintama saataisiin lyhyeksi. Tarpeen tämä oli erityisesti siksi, ettei Kalmilla ollut käytettävissään kuin Kirkonkylän miehittänyt 1. komppania ja Evolta tullut Sigellin joukkue. Toinen komppania oli asemassa Kurhilassa ja punaiset olivat juuri aloittaneet etelästä käsin hyökkäyksen sitä vastaan. Kolmannen komppanian pääosa oli juuttunut taisteluihin Evolle, missä sitä vastassa oli neljä punaisten komppaniaa.

Kalmilla oli kova halu raivata tie taistelun Lahteen, jota parhaillaan lähestyivät Riihimäen suunnasta saksalaiset joukot. Hänen omavaltaista strategiaansa ei kuitenkaan ymmärretty esimiesten keskuudessa. Päälliköltään eversti Bergströmiltä hän sai iltapäivällä 16.4. viestin, jonka mukaan hänen pataljoonansa piti kokonaisuudessaan ja heti lähteä pikamarssia Orivedelle.

Kuten jo Kurhilan hyökkäykseen lähdetäessä Kalm lähetti oman selostuksensa tilanteesta esimiehilleen samalla kun komensi joukkonsa etenemään haluamaansa suuntaan.

Taistelu Vääksystä kesti vain tunnin

Vääksyssä oli noin 400 punaista, joiden vakaa tarkoitus oli karkottaa lännestä edenneet valkoiset pois kanavan ja siellä olevien suurten elintarvikevarastojen tun-

tumasta.

Kirkonkylästä käsin edennyt 1. komppania ja Sigellin joukkue levittäytyivät ketjuun Aurinkovuorelle ja etenivät kohti kanavaa. Taistelua kesti iltapäivällä tunnin verran. Sen lopputuloksena punaiset perääntyivät kanavan itäpuolelle aina Isomäen päälle eli muutaman kilometrin verran Anianpellosta Vesivehmaan suuntaan.

Yhtä mittaa pari vuorokautta marssineet ja taistelleet Kalmin miehet olivat innoissaan saatuaan haltuunsa Vääksyyn kerätyt elintarvikevarastot. Jopa keittokin oli valmiina syötäväksi – punaiset kun olivat juuri olleet sitä keittämässä nuoriseturantalon pihamaalla.

– Sinä päivänä kun taistelu oli, äiti oli paistanut paljon leipää. Taloon tullut valkoinen sotilas sanoi, että hän antaa paljon sokeria, jos saa vastineeksi muutaman leivän. Valkoiset olivat tyhjentäneet punaisten kuorman, jonka nämä olivat saaneet taisteluissa saksalaisilta. Niin äiti sai paljon sokeria, josta siihen aikaan oli kova pula, muistelee Aune Sainio, joka tuolloin keväällä 1918 oli yhdeksänvuotias.

Rintamalinja poikki kannaksen

Kalmin joukot asettautuivat yöksi Vääksyyn kanavan länsipuolelle. Hans Kalm ylitti aamulla kanavan sillan ensimmäisenä keikellen samalla, onko se miinoitettu, kuten väitettiin.

Miinoja ei löytynyt ja niin joukot etenivät Anianpellon kylään, missä kahden jouk-

kueen voimin levittäytyttiin harvaan ketjuun poikki kannaksen. Valkoisten asemien sijainnista saa parhaiten kuvan, kun katselee Kustaa III:n männiköstä etelään peltojen yli kohti Anianharjun näkötornia. Sieltä rintama kulki Pirppulan talolle Vesijärven puolelle. Pirppulan kiviavettaan sijoitettiin yksi konekivääri.

– Minun vanhempi veikkani oli siellä Pirppulan navetassa konekiväärin kanssa, eikä ollut kai mitään oppia saanut konekiväärin käyttöön, mutta kuitenkin ampui silmä. Väinö oli yhdeksän vuotta minua vanhempi, muisteli Evert Pispaa, joka edellisenä lauontaina oli lähtenyt Kurhilasta liittyäkseen 17-vuotiaana valkoisten joukkoihin.

Evertin toinen veli oli Päijänteen puolella Kustaa III:n männikössä myöskin kone-

Anianpellon taistelun muistomerkki Kustaa III:n metsikössä Anianpellontien varrella. Se on pystytetty paikalle, jossa oli asemissa yksi valkoisten konekivääreistä.

kiväärin miehenä ja Evert itse Anianharjulla.

– Minä olin jalkamies ja pelkäsin niin pirstusti...

Enempää Evert kuin hänen vanhemmat veljensä eivät tiedäneet, että isä Aleksanteri oli aamuhämärissä päässyt livahtamaan punaisten käsistä. Hänethän oli pakko-otettu hevosmieheksi kuljettamaan tykin kranaatteja.

Hevosen janoon vedoten Aleksanteri Pispaa pääsi Vesijärven rantaan Mustaansa juottamaan. Siellä hän riisui valjaat, hypäsi hevosen selkään ja kannusti haurasta kevätjäättä pitkin Varjansaaren. Anianpellon taistelua hän seurasi rantalepikosta.

Hyökkääjillä ylivoima

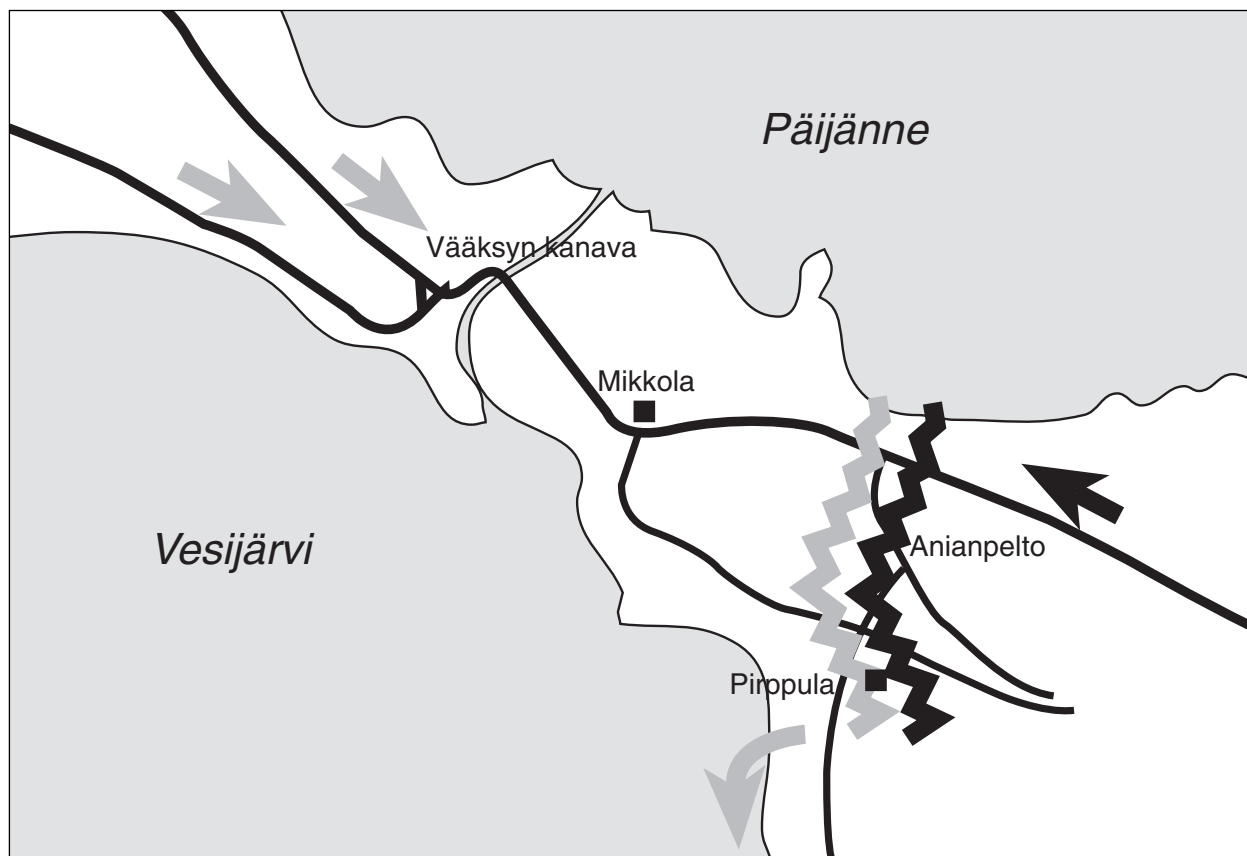
Kalmilla oli alkuvaiheessa miehiä yhden komppanian ja yhden joukkueen verran eli noin pari sataa miestä. Hyökkäykseen läheneiden punaisten määrästä on useita arvioita. Kalm itse puhuu 2 000 miehestä, punakaartin sotatoimista kirjoittanut Jussi T. Lappalainen tuhannesta.

Punaisilla oli tykistöä kaksi patteria eli kuusi tykkiä ja lisäksi 17 konekivääriä. Valkoisilla ei tykkejä ollut ollenkaan, konekiväärejä sen sijaan seitsemän.

Punaisten tavoitteena oli valloittaa taikaisin edulliset asemat Anianpellossa ja Vääksyssä sekä varmistaa Kalkkisissa olleiden joukkojen evakuoiminen. Hyökkäys alkoi klo 9.30 keskiviikkoamuna 17. huhtikuuta.

Vähäisestä lukumäärästään huolimatta valkoiset pystyivät pitämään puolensa. Kii-vaimmin punaiset rynnistivät Päijänteen puolella rantaviidakossa sekä kannokkoisella harvaa metsää kasvavalla Anianharjulla. Lähimmillään asemat olivat vain muutaman kymmenen metrin päässä toisistaan. Kun ammuksiset loppuivat, käytiin lähitaistelua puukoin ja pistimin.

Puolustajat saivat välillä käskyn säästää ammuksia, mutta kun niitä oli kiidätetty hevoskuormittain lisää Padasjoelta asti, joukot saivat taas luvan ampua panoksia säästelemättä.

Valkoiset etenivät Anianpeltoon lännestä, punaiset hyökkäsivät idästä.

Eteenpäin, ei meitä mikään pirätä

Taistelua käytiin kiväärein ja erityisesti konekiväärein. Välistä muutamia satoja leveällä rintamalla papatti 10–12 konekivääriä yhtä aikaa osan ollessa ylikuumenemisen takia korjattavana. Hylsykasoja kertyi sekä konekivääriasemiin että kiväärimiesten poteroihin.

– Eteenpäin! Eteenpäin! Ei meitä mikään pirätä! oli punaisten sotahuutona heidän hyökätessään päivän mittaan useaan kertaan valkoisten asemia päin.

Iltapäivään mennessä punaisten hyökkäysintö laantui ja taistelu muuttui asemasodaksi. Punaisten tykistö ampui kranaatteja niin valkoisten kuin omiensakin aseisiin. Taloja vaurioitui Anianpellon kylässä ja iltayöstä kranaatti sytytti Mikkolan riihen viljavarastoineen palamaan.

Punaisten tykistö oli sijoitettu Isomäen päälle eli nykyisen Loukkuharjun risteyksen tuntumaan. Tykkipattereiden johdossa

olivat lahtelaiset Alarik Himanen ja Yrjö Lappalainen. Edellinen kaatui taistelussa, Lappalainen sai mielenhäiriön kykenemättä johtamaan.

Suojaa etsittiin maakellareista

Kyläläiset aavistivat taistelun olevan tulossa ja etsivät suojaa maakellareista tai kivijalkojen takaa.

– Me olimme kotona koko sen taistelun ajan. Meillä on oikein hyvä maakellari ja on vieläkin kotitaloni pihassa, kertoo Aune Sainio, joka tuolloin oli yhdeksänvuotias.

Sainioiden talo sijaitsee nykyisen Kanavatie varrella Vääksyn Myllyn vieressä.

– Kun aavistettiin taistelujen tulo, niin sinne oli viety patjoja suurten perunalaarien päälle. Meillä lapsilla oli niin hauskaa, etten minä niin hauskaa yötä muista kuin tuo Anianpellon taisteluyö.

Yhtä hauskaa ei ollut Anianpellossa, missä lähimmät talot olivat vain muutaman

... Olemme edenneet ja nyt hyvällä vauhdilla. Eilen ja tänään oli kova taistelu täällä, kesti 22 tuntia keskeytyttä, ennekuin punikit katsoivat parhaaksi lähteä. Minäkin ammuin yli 300 laukausta. Se oli todellakin kuuma paikka, olimme metsässä ja punikit olivat 30-40 m päässä meistä.

Meikäläisiä kuoli 4 ja haavoittui useita. Lievästi haavoittui Wainio ja Metsola. Pelttarilta ammuttiin jalka puikki. Kallonen haavoittui vaikeasti päähän ja on vieläkin tiedottomana. Eino Parkku haavoittui Asikkalassa ja kuoli matkalla Pudasjokelle. Se on surullista kun noin parhaat miehet sortuvat noiden kirottujen tähden.

Meillä on ollut kovat ajat, tapella on saanut melkein joka päivä ja valvoa yöt ja päivät. Minäkin olen valvonut yhtä mittaa 5 vuorokautta ja paljon semmoisia öitä, että on saanut nukkua vain pari tuntia.

Leo Haataja lähetti heti Anianpellon taistelun päätyttyä kotiväelle Tuulokseen kirjeen, jossa hän kuvasi taistelun kovuutta.

kymmenen metrin päässä linjoista. Kivijalan suojassa ollut kellarikaan ei auttanut työmiehen vaimoa Eeva Erolaista, joka kuoli harhaluodista.

Toisaalta Anianpellon koulu selviytyi taistelusta vaurioitta, jos sellaiseksi ei laskeeta yhtä katkennutta pyyheliinan koukkuu keittiössä.

Hans Kalm kuvasi kirjassaan Kalmin pataljoona vuonna 1919 taistelun jälkeä seuraavasti:

– Ken tänä päivänä haluaa tarkastaa Anianpellon taistelualuetta, huomaa helposti että siinä on käytetty tavattomasti ammuksia. Konekiväärit, sotilaskiväärit ja punaisten tykit tekivät kamalaa jälkeä metsään, ja asemille kertyi röykkiöittäin tyhjiä hylsyjä.

Luoteja lensi Vääkseen asti ja vieläkin sahan sirkkeli saattaa karahtaa lyijyyn Vääkseen kannakselta kaadetuissa tukkipuissa.

Soittokunta kajautti Sotilaspojan

Kalm oli lähettänyt esimiehilleen viestin, jossa pyydettiin apuvoimia Kalkkisten suunnalta saartamaan punaisia selustasta käsin. Kun avun oli määrä tulla vasta seuraavana aamuna, Kalm nosti joukkojensa mielialaa torvimusiikilla. Pataljoonan soittokunta soitti Vääkseen kanavalla Sotilaspoikaa, jonka sävelet kiirivät iltahämärässä taistelevien miesten korviin.

Punaiset saivat vihiä Kalkkisten suunnasta etenevistä apujoukoista ja lähettivät 150 miestä estämään niiden tulon Harjumäessä, missä Kopsuontie nousee Vesivehmaan kankaalle.

Kalkkisista lähtenyt 400 miehen vahvuihen apujoukko saapuikin perille vasta kun 22 tuntia kestänyt Anianpellon taistelu oli päättynyt. Jo 17. päivän iltana punaisia alkoi vetäytyä Lahden suuntaan ja kun seu-

raavana aamuna valkoiset lähettivät ryhmän miehiä koukkaaman rannan kautta, loppujenkin punaisten taistelutahto murtui ja alkoi yleinen perääntyminen.

Vesijärven puolelta lähetettiin ensimmäisen komppanian neljäs joukkue saartamaan punaisia Vesijärven kautta koukkaamalla. Miehet lähtivät kohti Vaaniaa, jolloin punaiset kuuluivat huutavan: "nyt meitä saarretaan".

– Me oltiin aivan siinä metsän reunassa ja siitä noustiin Pirttilään. Ei me missään pitimmällä käyty, mutta jäätä myöten mentiin ja siinä ne punaiset sitten pelkäsivät, että heitä saarretaan, muisteli tässä operaatiossa mukana ollut Evert Pispä.

Pirttilässä Pispä tovereineen pääsi vihdoin lepäämään. Oli perjantaiamu ja liikkeellä oli oltu yhtäjaksoisesti lauantai-illasta asti.

Anianpellon taistelussa kaatui 240:stä valkoisten puolella taisteluun osallistuneesta miehestä kahdeksan ja haavoittui yli kol-

mekymmentä. Punaisten ruumiita löytyi kentältä Kalmin mukaan puolisen sataa. Tuoreeltaan julkaistussa lehti uutisessa tosin kerrottiin Anianpellon taistelussa kaatuneen 242 punakaartilaisista. Todellinen luku lienee kuitenkin 32.

Pääosa kaatuneista punaisista haudattiin peltoon asemien tuntumaan, siis vastapäätä Lehtorannan puutarhaa. Pasolan rinteeseen ja nykyisen hotelli Tallukan alapuolelle haudattiin myös punaisia. Vasta viime sotien jälkeen ruumiit kaivettiin ylös ja vietiin Kirkonkylän hautausmaahan. Yksi hauta tosin jäi löytämättä.

Harjulla olevista asemista suurin osa hävisi Tallukan rakentamisen yhteydessä. Hympylänmäellä on vielä jäänteet yhdestä konekivääriasemasta ja Rantakulmantien varrella Lempiäisen tehdasta vastapäätä painanteita punaisten kaivannoista.

Vuonna 1928 paljastettiin Kustaa III:n männikössä Anianpellon taistelun muistomerkki. Asikkalan suojeluskunta piti paljastustilaisuudessa paraatin. Sitä johti paikallispuhallikko Hugo Virtanen (oik.)

Puhelinsanomia rintamalta ja rintamalle

Pohjois-Hämeen I pataljoonan komentaja majuri Hans Kalm kertoo muistelmakirjassaan siitä, kuinka hän ei saanut esimiehiltään ymmärrystä omille suunnitelmiin. Kuhmoisten esikunnassa vastaanotetut puhelinraportit todistavat, ettei tämä epäily ollut pelkkää Kalmin kuvitelmaa.

Kun tämä ammustilaus tehtiin ensimmäisen kerran, Anianpellon taistelu oli riehunut jo kaksitoista tuntia ja joukoilla olivat ammuksot tosi vähissä. Vaikka tämä sanomien vaihto näyttää Kalmin kannalta epätoivoiselta, hän sai kuitenkin huhtikuun 18. päivän vastaisena yönä Padasjoelta aselastin.

17.4.1918 9.30 ipp

Eversti Jalmarssonille.

Pyydän heti toimittamaan minulle 100.000 venäläistä ja 100.000 mauserpatruunaa sekä 70 laatikkoa mauserkonekiväärinlauhoja.

Hans Kalm

Lähet. heti edelleen

17. IV 10.30 ipp

Majuri Kalmille

Lähetän teille huomenaamulla kello 4 18 laatikkoa venäläisiä kiväärin patruunia.

Eversti Bergström

Heti lähetetty edelleen

17. IV 10.35 ipp

Eversti Jalmarssonille.

Voidaanko tilaamani patruunamäärä toimittaa ja milloin?

Hans Kalm

Välitetty heti.

17. IV 11.20 ipp.

Majuri Kalm Vääksi

Eversti Jalmarsson kieltäytyy toimittamasta teille patruunia ja kehoittaa kääntymään Aminoffin puoleen. Tilauksen lähetin suoraan asevarastoon Tampereelle.

Luopioinen 17/4 klllo 11.20 ipp.

Konttoristi Salminen

Välitetty heti.

20. IV klllo 1. app.

Eversti Aminoff, Mikkeli!

Viimeisen kolmen viikon aikana olen tehnyt ampumatarviketilauksia Jyväskylästä, Vaasasta, eversti Bergströmiltä ja viimeksi Tampereelta, näitä tilauksia joka päivä toistettu ja on niitä luvattukin mainituista paikoista. Siitä huolimatta en ole tähän asti saanut mitään tilaamistani tavaroista. Viimeisen pitkän taistelun jälkeen ovat ampu-mavarat aivan lopussa. On kaiketi jokaiselle selvää, etten voi ilman mitään toimia. Ilmoitan vielä kerran, että minun pitää välittömästi saada 200.000 venäläistä patruunaa, 150.000 mauserpatr. 70 laatikkoa mauserpatr. ladattuja konek.nauhoja laatikoi-neen, 3 kpl vasemanpuoleista luistinkappalletta, 12 sytytysneulaa ja 1 varalukko Maksim konekivääriä varten, sitä paitsi kolme konekiväärin vyöntäyttämiskonetta. Odotan ampumatarpeita. Sitäpaitsi pyydän toistamiseen, toimenpiteistänne hyvin nopeasti laitettaisiin puhelinyhteys kuntoon Pulkkilanharjun kautta Asikkalaan, jonne saakka minulla on puhelinyhteys.

Majuri Kalm

Lähet. Jyväskylään.

Pakko-otolla punakaartiin ja suoraan Anianpellon taisteluun

Allan Rusinen on koonnut isänsä, edenneen Adolf Rusisen muistelmista otteita tarinaan, joka liittyy Anianpellon taisteluun ja kuvaa sitä sattumanvaraisuutta, millä ihmiset joutuivat eri puolille tässä veljessodassa.

*

Olin ostanut hevosen ja aamuhämärässä sitä valjastelin, kun yllättäen paikalle tuli kolmen miehen punakaartilaisosasto. Ja syntyi kiivas keskustelu:

– No siinähan on hevonen, valjastettu ja sopivan ajoneuvon edessä. Uljaan näköinen. Sopii vaikka ratsuksi. Me otamme tämän. Ja rupesi tarttumaan ohjaksiin.

– En anna hevosta! Olen sen juuri ostanut, on kaikki työt tekemättä.

–Juu, mutta nyt on suuremmat asiat kysymyksessä, me otamme tämän.

– En anna, uskokaa nyt! Ja tartuin lujasti ohjaksiin.

Miehet siirtyivät vähän sivummalle neuvottelemaan. Kahdella oli aseina kiväärit ja yhdellä pistooli vyöllä, luultavasti päällikkö. Olivat vieraita ja tiukan näköisiä. Tiesin ettei ole juuri vaihtoehtoja. Esittivät ehtonsa:

– No jos kyydit meidät Anianpeltoon niin pääset takaisin, muuta vaihtoehtoa ei ole.

Suostuin. Ja niin lähdettiin ja kiireesti. Matka taittui joutuisasti, sillä hevonen oli menohaluja täynnä. Mutta mitä lähemmäksi Anianpeltoa tultiin, sitä selvemmin rupeivat taistelun äänet kuulumaan. Sillä yhteenotto oli alkanut.

Siellä virolaisen komentajan Kalmin nimikkopataljoonan hyökkäys oli alkanut ja

Adolf Rusinen vaimonsa Lyytin ja esikoisensa Annan kanssa.

se ei vankeja ottanut, sen mielestä paras vihollinen oli kuollut vihollinen.

Haavoittuneiden sidontapaikalla oli jo huomattu tulomme, Kuului huutoja:

– Hevonen tulee, saadaan haavoittuneita suojaan!

Tässä vaiheessa tiesin etten pääse kotiin lähtemään. Oli raahattava haavoittuneet vähän taaemmaksi matalana, sillä näkösuoja oli heikko. Ei hevosta voinut ihan lähelle tuoda Sidontapaikka oli kumpareen takana

jossa oli jo muutamia kuolleitakin.

Säälin tunnetta eivät Kalmin miehet tunteet. Eräskin haavoittunut kertoi että olisi antautunut. Nosti kätensä pystyyn, niin heti ampuivat.

– Koskee, koskee, älä aja niin kovaa, valitti kun hevosella toin häntä taaksepäin. Oli saanut räjähtävän luodin alavartaloonsa. Rantapuseikossa käytiin lähitaistelua pistimin ja puukoin, kun olivat panokset loppuneet.

Rupesi kiertämään sellainen huhu, että Sysmän tietä oli lähestymässä suuri valkoisten joukko. Oliko huhu totta vai perätöntä, kauhua se kuitenkin aiheutti, että nyt jäädään mottiin. Tappiomieliala sai vallan. Ja perääntyminen alkoi. Ja hevonen oli yhä tärkeä, mutta ohjaksista en luopunut.

Päädymme Lahdessa eräälle pellolle, ja huomasimme olevamme vankeja. Valkoisten kiväärimiehiä kaikkialla. Siitä meidät pieninä ryhminä ja tarkasti vartioituina vietiin Hennalan kasarmille kuulemaan tuomioita.

Ja tuomiothan olivat teloituksia, ellei joku isäntä tai arvostettu henkilö käynyt pelastamassa. Päivät pitkät odotimme vain tuomioita. Minullahan ei ollut asetta koko aikana, mutta kun oli hevonen, niin se katsottiin raskauttavaksi.

Haudattiin teloitetut ja kaivettiin tiloja uusille. Siinä päivät kuluivat. Ja omaa tuomiota odotellessa. Oli se kaameata aikaa. Mutta ihminen turtuu.

Pitkän unettoman yön jälkeen sattui taupaus, jota olin odottanut ja josta olin unelmoinut. Jo aamuhämärissä kasarmin ovi aukesi ja sisään astui mies, jonka kanssa olin ollut pitkällä Amerikan kiertueella ja olimme ystäväystyneet. Hän oli Saksalan kartanon isäntä. Tuli heti luokseni ja sanoi:

– No miten sinä olet tänne joutunut?

Kerroin tarkalleen lähtöni, kun olin juuri ostanut hevosen enkä halunnut luovuttaa sitä punaisten käyttöön. Ja kuinka piti päästä pois Anianpellostosta kun olen sinne kyydinyt. Olikin taistelun melske käynnissä ja haavoittuneita piti hakea etulinjasta pois. Asetta ei ollut koko aikana.

– No se hevonen minut tänne johdatteli, kun sain tietää kenen se on. Tuli kiire katsomaan oletko vielä hengissä, vai onko jo santaa sieraimissa. Kuule, sinähän olet aivan viaton. Olet ollut kokonaan armeliaisuushommissa. Sinä lähdet tänään kotiin. Ja sellaisten papereiden kanssa, että vaaraa ei enää ole. Hevonen on siellä tallissa. Käy hakemassa.

Ja niin alkoi kotimatka. Mieli oli iloinen ja jalka kevyt. Ja hevonenkin mukana. Ajo-neuvoa en löytänyt. Mutta olihan kotona iso kirkkoreki. Kohta olisin rakkaimpieni luona.

MÄÄRÄYS.

Kaikki 16—55 ikävuosien välillä olevat miehet mobilisoidaan heti Punaisen Kaartin palvelukseen.

Ilmoittaudutaan Lahdessa Rykmentin kansliassa Kaupungintalolla, maaseudulla tapahtuu ilmoittautuminen lähimmässä Punaisen Kaartin paikallisesikunnassa.

Määräys astuu voimaan heti.

Lahdessa 15 päivänä huhtikuuta 1918.

**Suomen Punaisen Kaartin
Lahden Rykmenttipiirin
Piiriesikunta.**

Määräys yleisestä asevelvollisuudesta annettiin vasta huhtikuun puolivälissä. Tällä kuulutuksella Lahden Rykmentin esikunta aloitti mobilisoinnin 15.4.1918

Vierumäellä käytiin saarrostaistelua

Kun Pohjois-Hämeen I pataljoonan joukot taistelivat Anianpellossa, Hans Kalm lähetti puhelinsanomana eversti Örnflyktille. Siinä hän pyysi lähettämään Sysmän joukkoja Kalkkistentietä pitkin Kopsuontien ja Vesivehmaan tien risteykseen. Tällä suljettaisiin punaisten pakotie.

Kalm halusi saarron toteutuvan 18.4. aamulla kello viiteen tai kuuteen mennessä. Eversi Aminoff lupasi lähettää joukkoja, mutta ne eivät ehtineet asetettuun määräaikaan sulkemaan tietä punaisilta.

Apujoukko oli Kalkkisten rintamalla toiminut kapteeni Martti Eklundin osasto. Komppania lähti Onalista v.t. päällikkönsä Tapolan johtamana kohti etelää, mutta kohatasi matkalla vihollisen vastarintaa. Punaiset olivat nimittäin saaneet vihiä saartoliikkeestä ja lähettäneet noin 150 miehen osaston sysmäläisiä vastaan.

Tapola saapui Kopsuontien risteykseen vasta puolenpäivän aikaan, jolloin se kohatasi siellä Kalmin joukot. Punaiset olivat irtottautuneet Anianpellostä jo aamulla ja ehtineet livahtaa saarroksesta Vierumäkeä ja Lahtea kohti.

Urajärvellä taisteltiin puolitoista tuntia

Valkoisten oli määrä edetä yhdistynein voimin Vierumäelle. Tällä liikkellä pakotettiin punakaarti luopumaan Heinolasta.

Kalm sai joukkojen päällikkyyden ja lupasi lähettää Tapolalle yhden komppanian

avuksi. Tämä jäi kuitenkin tekemättä, kun Kalmin mieli halasi Lahteen kohtaamaan etelästä eteneviä saksalaisia.

Tapolalla oli kaksi komppaniaa ja yksi joukkue osastossaan, kun hän huhtikuun 20. päivänä lähti Vesivehmaalta etenemään Urajärven suuntaan. Miehiä tässä osastossa oli 430 ja konekivääreitä neljä.

Vihollinen majaili Muttalassa. Tapolakin päätti tehdä pihtiliikkeen ja lähetti yhden joukkueen kiertämään Kopsuon suunnalta Muttalan itäpuoliselle harjanteelle. Sieltä se voisi iskeä vihollisen selkään.

Tämäkin saarrostaustiliike myöhästyi, mutta päävoimat karkoittivat joka tapauksessa punaiset Muttalasta.

Urajärvellä punaiset sijoittuivat kuularuiskuineen ja hevosineen Kirilän mäelle. Valkoiset tulivat lännestä Santasillanmäeltä.

Taistelu kesti puolitoista tuntia. Rintamien väliin jääneet kyläläiset piiloutuivat perunakuoppiin ja talojen kivijalkoihin. Perunakuopassa oli Halmeen lapsikatraskin Eeva-äidin tuodessa sinne syötäväksi hernepuuroa, leipää ja maitoa.

Tässä taistelussa kaatui punaisilta yksi upseeri. Kyläläiset eivät vahingoittuneet, mutta yksi luoti lävisti Eetu Niemisen Singer-ompelukoneen kopan.

Punaisia tuli tulvana Heinolasta

Seuraavan kerran Tapolan osasto kohta-

Sinä päivänä, jona Kalmin olisi pitänyt johtaa hyökkäystä Vierumäelle, hän marssi joukkoineen Lahteen. Kaupungin läpi kuljettiin paraatimarssia. – Lahden kaupunginmuseo.

si vastarintaa Härkälässä, missä noin 200 punaista yllätti rynnäköllään valkoisten marssikolonnan. Härkälän ja Vierumäen välisellä hiekkakankaalla alkoi ankara taistelu.

Punaisia oli Vierumäelle saapunut pääasiassa pohjoisesta, mistä he perääntyivät saarroitusuhan pelosta. Samaan aikaan kun Tapola oli etenemässä Vesivehmaalta Vierumäen suuntaan, eversti Lundén oli lähtenyt joukkoineen liikkeelle Lusista Heinolaa kohti. Mitään taisteluita ei tällä suunnalla enää syntynyt, sillä punaiset olivat panneet joko maitse tai vesitse.

Maitse lähtevät yrittivät räjäyttää Jyrängön sillan, mutta vain sen toinen pää notkahti paikoiltaan. Sen sijaan Lahti-laivan he upottivat, ettei sillä päästäisi ajamaan takaa toisia Vuolenkoskelle pakenevia laivoja.

Vierumäelle ahtautui vähitellen punaisia arvioiden mukaan 1.500–2.000. Tykkejä näillä joukoilla oli neljä ja konekiväärejä

kahdeksan. Alkoi ankara taistelu, johon hälytettiin valkoisten avuksi myös Lahteen edennyt Kalm.

Hänen joukkonsa eivät enää ehtineet vaikuttaa taistelun ratkaisuun. Jatkuvasti sekä Heinolasta että Lahdesta tulleet punaiset hyökkäsivät kohti valkoisten asemia. Yön tullen heidän kuormastonsa pääsi livahtamaan kohti Vuolenkoskea ja yleinen perääntyminen alkoi.

Valkoiset menettivät Vierumäen taistelussa yhteensä 50 miestä kaatuneina ja haavoittuneina. Haavoittuneiden joukossa oli myös Sysmän osaston johtaja kapteeni Tapola.

Kalm joutui palaamaan takaisin Vierumäelle vielä 24. huhtikuuta, jolloin Uudetakylästä saapui Järvisen kylään 400 punaisen joukko tykkeineen. Hänen komppaniensa karkoitti pakoreittä etsivät punaiset ja Kalm siirtyi Vääksiyn. Sysmän joukot olivat lähteneet jo 21. huhtikuuta marssille kohti Mäntyharjua.

Kalmin joukot kohtaavat saksalaiset Lahdessa

Kun Anianpellon taistelu päättyi huhtikuun 18. päivänä klo 13 aikoihin, Pohjois-Hämeen I pataljoonalle oli jo määrätty uusi tehtävä. Majuri Hans Kalmin oli joukkoineen marssittava Vierumäen risteykseen ja hyökkättävä näin Heinolassa olevien punaisten selkään. Kalmilla oli jälleen omat ajatuksensa, jotka hän myös toteutti.

Hänen joukkonsa olivat kuitenkin uuvuksissa, yksi komppania vieläkin Kurhi-

lassa osittain taistelukosketuksissa sinne Viitailan suunnasta hyökkäävien punaisten kanssa. Huhtikuun yhdeksästoista – joka oli perjantai – käytettiin lepoon ja varusteiden huoltoon. Sysmästä tulleet kapteeni Tapolan johtamat Mikko Eklundin joukot saivat miehittää Vesivehmaan risteuksen.

Mutta jo aamuvarhain 20. päivänä huhtikuuta Kalm lähti liikkeelle, ei tosin Vierumäelle vaan kohti Lahtea.

Hans Kalm tervehtii kunniaa tehden saksalaisten joukkojen komentajaa eversti von Brandensteinia Lahden Rautatienkadulla. – Erik Linderborgin kokoelma, Lahden kaupunginmuseo.

Ylipäällikkö C. G. E. Mannerheim pysähtyi Lahdessa matkallaan Helsingissä pidettävään voitonparaatiin. Lahden paraati pidettiin Rautatientorilla ja siellä Mannerheim ojensi Hans Kalmille vapaudenristin.

– Jo Kurhilan päivänä minulle selvisi, että liikkeenä on, jos suotuisasti käy, johtava yhtymiseen saksalaisten kanssa, jolloin punaisten rintama tulee kerralla lyödyksi kahdella, hän kirjoittaa myöhemmin.

Lahteen suuntasi kolmas komppania, toinen komppania jäi edelleen Kurhilaan pitämään siellä olevat asemat. Ensimmäinen komppania tuki sysmälaisten eli Tapolan joukkojen etenemistä Vierumäelle.

Kalmin tiedustelijat Soriola ja Pennanen olivat ensimmäiset suomalaiset, jotka pohjoisesta käsin edenneinä löivät kättä etelästä Lahteen hyökänneiden saksalaisten kanssa.

Tosin siinä olisi voinut käydä toisinkin. Kun Soriola ja Pennanen ratsastivat nelistään Kivistönmäkeä, saksalaiset avasivat heitä kohti tulen.

– Wir sind Weisse, schiessen Sie nicht, huusi kouluja käynyt papinpoika Soriola (Älkää ampuko, olemme valkoisia) ja niin tiedustelijat ja kohta paikalle saapunut Kalmin pääjoukko otettiin riemuiten vas-

taan.

Saksalaiset ihmettelivät paitsi resuista ja likaista suomalaista siviiliarmeijaa myöskin kouluttamattomien, yhtä resuisten ja likaisten punaisten sotilaskuntaa.

Ensimmäiset asikkalalaiset kohtasivat saksalaiset todellisuudessa jo 18. huhtikuuta eli Anianpellon taistelun päivänä Orimattilan Pennalassa. Siellä Lahden punakaarti yritti torjua Loviisassa maihin nousseiden valtausjoukkojen etenemisen. Taistelu koulitun armeijan ja siviileistä kootun kaartin välillä oli verinen. Saksalaiset löivät punaiset nopeasti puolesta tunnissa ja taistelussa kaatui mm. kaksi asikkalalaista.

Henkilöautosta rynnäkövaunuksi

Lahdesta käsin Kalmin joukot perustivat suojeluskuntia ja puhdistivat taistelujen päätyttyä aluetta punaisista. Kohta Kalmilla oli jo vartioitavana 800 vankia, mutta tärkeämpänä hän piti joukkojensa varustamis-

ta. Parhaimmillaankin vain yhdeksän konekiväärin raskas aseistus lisääntyi kahdella tykillä ja konekivääreidenkin määrä karttui 25:een.

Kalm ja hänen esikuntansa saivat myös autot, joilla lähdettiin seuraavaan taisteluun, Kurhilan kautta Hollolan kirkolle ja siitä etelään sulkemaan Kosken – nykyisen Hämeenkosken – suunnasta itään perääntyvien punaisten tie.

Huhtikuun 29. päivänä kaksi komppaniaa lähti marssimaan Kurhilasta Vesijärven länsipuolitse. Osa joukoista suuntasi kohti Hollolan kirkonkylää, pääosan jatkaessa Hatsinaan. Mukana oli kaksi tykkiä – ensimmäistä kertaa koko kevään aikana – ja tusinan verran konekiväärejä.

Hatsinasta hallituksen joukot saivat vastaanansa punaisten tulen. Kalm keksi käyttää toista autoaan rynnäkkövaununa. Hän asennutti yhden konekivääreistä siihen ja niin lähdettiin nelisin – Kalm itse oli totta kai kyydissä mukana – ajamaan täydellä vauhdilla ja konekivääri papattaen kohti kylää.

Ihme kyllä, miehet selvisivät uhkaroh-

keasta ryntäyksestään hengissä. Auton oveen tuli yksi kuulanreikä ja majuri Kalm taskukello pirstoutui. Asikkalalaiset ojensivat hänelle myöhemmin lahjana uuden kellon, kun toukokuussa pidettiin Asikkalan vapauttamisjuhlaa.

Auto pysähtyi Sihvolan talon pihaan missä punaisten muonitusta hoitavat naiset olivat leipomassa. Yksi heistä heitti taikina-möykyn autonkuljettajana toimineen kersantti Korhosen kasvoille.

Hatsinasta valkoiset saivat 1 500 vankia, joiden vartioimisessa 300 miehellä oli oma ongelmansa. Harjulta käsin valkoiset pystyivät hallitsemaan Toivolan risteystä. Seuraavan aamuna saatiin yhteys lähestyviin saksalaisiin, mutta Toivolan risteyksestä taisteltiin toukokuun 2. päivään asti.

Vankileirin vartijoina

Toukokuun 5. päivänä Kalmin pataljoona marssi kokonaisuudessaan Lahteen suuri vankijoukko mukanaan. Fellmanin pelolle alkoi syntyä vankileiri, jossa suurim-

Rakas Isäni!

Kävin juuri Lahdessa. Ajoin koko matkan edellä. Kun lähdimme Vääksyn kanavalta tänään klo 5 am. tiesimme, että punaisilla olisi ketju Vesivehmaan ja Lahden välillä. Kun päästiin Vesivehmaan ohi, päätin toverini Toivaisen kanssa mennä suoraa päätä Lahteen.

Matkalla tavattiin muutamia punaisia, jotka saivat meiltä pitkäaikaisen leipäkortin. Ja tiedätkös, Isä, että minä olen ensimmäinen suojeluskuntalainen, joka sain katkaista punaisten rintaman ja ensimmäiseksi puristaa saksalaisen upseerin ja sotilaan kättä.

Vastaanotto oli Lahdessa oikein komea. Voin hyvin. Kerron joskus lähemmin.

Eino

Eino Soriola kirjoitti isälleen heti saksalaisten kohtamisen jälkeen kirjeen, jossa hän kertoo tapaamisesta. Toverinsa nimen hän tosin muistaa väärin.

millaan oli 30 000 punakaartilasta sekä itään paenneita siviilejä: naisia, lapsia ja vanhuksiakin. Olot leirillä pahenivat päivä päivältä, kun vähäiset eväät alkoivat loppua.

Vankien teloitukset alkoivat jo tuolloin. Mainitaan mm. Kalmin henkilökohtaisesti teloittaneen yhden punaisten johtajista, Ali Aaltosen.

Saksalaisten komentaja eversti Otto von Brandenstein antoi Kalmin tehtäväksi tämän suunnattoman vankileirin vartioinnin. Tässä tehtävässä pataljoona oli kolme viikkoa, kunnes siirtyi Hämeenlinnaan.

Lahdessa Pohjois-Hämeen pataljoonan miehet saivat kunniamerkkejä niin valkoisten ylipäälliköltä kuin saksalaisten sodanjohdolta. Helsingin voitonparaatiin matkalla ollut kenraali Mannerheim pysähtyi katsastamaan Lahden joukkoja ja ojensi asemalaiturilla lähtöhetkellä majuri Hans Kalmille vapaudenristin. Kreivi Rüdiger von der Goltz puolestaan myönsi Kalmille rautaristin ja kolmelle hänen miehistään sotaansiomitalin.

Kirje saavutuksista ylipäällikölle

Kun Kalm oli jo pitkään ollut kahnauksissa ylempiensä kanssa, hän halusi heti Lahteen saavuttuaan henkilökohtaisesti tiedottaa ylipäällikkö Mannerheimille saavutuksestaan eli kohtaamisesta saksalaisten kanssa Lahdessa. Niinpä hän lähetti tälle kirjeen, jossa hän neuvoi valkoisten joukkojen komentajaa vankien käsittelyssä.

"20.4.-18

Ylipäällikkö kreivi Mannerheim

Ilmoitan, että lähdettyäni tänään kello 7. aamulla Vesivehmaasta etenemään Lahtea kohti monien taistelujen jälkeen pääsin yhteyteen kello 1. iltapäivällä Lahden valloittaneen saksalaisen rykmentin kanssa jonka komentaja Eversti Brandenstein tervehti joukkojani ja sanoi: 'Olen iloinen että olen tavannut Valkoisen Suomen armeijan edustajan Majuri Kalmin ja tullut sen kanssa yh-

Lahdessa Kalm sai käyttöönsä auton. Tässä hän poseeraa esikuntineen lehtikuvaajalle. Kekselijäänä miehenä Kalm käytti ajoneuvoaan Hatsinassa konekiväärillä varustettuna rynnäkkövaununa. – Otavan kuva-arkisto

teyteen, jonka avulla toivon pian pääsevämme yhteisen päämäärämme perille.' Lahteen jätin väliaikaisesti sisäistä järjestystä ylläpitämään yhden komppanian varapäällikkö Niilo Sigell'in johdolla. Lahden pormestarin pyynnöstä ilmoitan, että Lahteen on välttämätöntä määrätä sota-oikeuden käyttöön perehtynyt sotatuomari ja yksi tarmokas upseeri Lahden suojeluskunnan piiri-päälliköksi, joihin olisi heti saavuttava perille. Lahden ja siellä majailevan Eversti Brandensteinin kanssa olen puhelinyhteydessä, joten siis Jyväskylästä ja Tampereelta Lahteen sekä Helsinkiin on puhelinyhteys.

Vesivehmaa 20/4 -18 klo 7.15 ipp.

Majuri Kalm"

Saksalaisten ja Suomalai- sten sotajoukkojen ensimmäinen kohtaaminen.

(Erään suomalaisen pitahaastattelun
mukaan)

====

Rivistön mäellä kohdattiin ensimmäiset saksalaiset, yksi plutuuna (joukkue). Suomalaiset tervehtivät: Terwel!, saksalaiset vastasivat: Hoch!. Nyt järjestäytyivät saksalaiset ryhmiin ja heidän tulkissaan edellä, suomalaisten seurassa kumpainkin joukkojen laulussa omia sotamarssiaan marssivat joukot pitkin Vesijärven ranta-oppistolle, minkä kohdalla hetkeksi pysädyttiin, mutta jatkettiin taas matkaa sen kadun kohdalle, missä saksalaisten joukkojen päällikkö asusti ja esikunta sijaitti. Öwersti v. Brandenstein esikuntineen ja upseereineen astuivat ulos, jolloin majuri Kalm ja maisteri Pihkala puhuivat merkitapauksen johdosta. Puheisiin vastasi öwersti v. Brandenstein, minkä jälkeen kohotettiin saksalaisten kunniaksi suomalaisista rinnoista saksalaisten eläköön huuto: Hoch.

Lahtelaisten puolesta lausui insinööri H. Schwarzenberg ensimmäiset valkoiset joukot Lahteen tervetulleiksi. Isänmaalle, itsenäiselle Suomelle kohotettiin eläköönhuuto, minkä jälkeen laulettiin kMaamme.

===

Otteita uutisesta, jossa kerrottiin suomalaisten ja saksalaisten joukkojen kohtaamisesta. – Lahti 26.4.1918

Heinolan ja Lusin taisteluista marssien Hillosensalmelle

Lahden kansanopistossa opiskelemassa ollut asikkalalainen Niilo Lusila lähti punaisten hallussaan pitämästä Lahdesta valkoisten puolelle helmikuun alkupuoliskolla. Sotaretkensä hän tallensi seuraavana talvena opistossa kirjoittamaansa aineeseen.

Muistelmia viime talven kulusta

Täältä kansanopistolta lähdimme neljä poikaa samassa sakissa yhtä aikaa. Sukset saimme yhdeltä ja toiselta ja niin lähdimme laskemaan mäkeä uudelle hautuumaalle päin matkan päämääränä Sysmä. Metsiä myöten kiersimme Vesijärven jälle. Taaksemme joskus vilkaisimme.

Kun kerran yhden tien kohdalla taas katsoimme sivulle, niin näimme pari miestä juoksemassa meitä kohti. Silloin pojille tuli kiire. Ei tiedetty, miten tultiin aidasta yli, mutta jälle päästiin onnellisesti kumminkin.

Minä tunsin paikat parhaiten, mutta varma en ollut minäkään, sillä eksyimme jälle. Menimme Enonsaaren taakse ja teimme semmoisen mutkan. Huomasimme sen vasta kun pääsimme oikealle tielle.

Pimeä oli ja pojat väsyksissä, mutta muu ei auttanut eikä valoa näkynyt missään, jotta olisi hevonen saatu. Vaaniasta saimme hevosen. Ajoimme Asikkalan Kirkonkylään.

Seuraavana päivänä lähdimme Sysmään. Minä lähdin kyytiin, sillä ei ollut minulla vielä aikomus lähteä. Kotia päästyäni en voinut olla kauan, sillä punaiset tulivat kyläämme niin että sain päivällisen kerran

syödä metsässä. Samana päivänä lähdin kahden oman kylän pojan kanssa Sysmään.

Sysmään saavuimme 18. päivänä helmikuuta kello 8 illalla. Siellä tulivat valkoiset sotilaat vastaamme kysellen tietoja punaisista, joista emme paljon tienneet. Toisena päivänä ilmoittauimme ja pääsimme 5. komppaniaan Otavan kansakoululle.

Ensi kerran lähdimme sotaretkelle Päijänteen rannoille, yhden kerran olimme jo olleet silloin ampumaharjoituksissa. Komppania hajoitettiin kahteen osaan. Toinen lähti Heinolaa kohti ja me loput Kalkkisiin Koskiselle.

Lopulla helmikuuta yhtenä yönä lähdimme Kalkkisista metsien läpi suoraan Lusiin. Seuraavana aamuna jo menimme Heinolan tappeluun, joka oli 29. p:nä helmikuuta. Heinolan tappelussa olimme reservissä, ilta-päivällä vasta pääsimme ampumaan ensikertoja, joten saimme siis Heinolassa tulikasteemme.

Siitä tappelusta tulimme Heinolan kirkonkylään takaisin. Meidät, toinen puoli 5. komppaniaa, liitettiin jääkärikomppaniaan. Viikinäisten talossa pidimme etuvar-tiota ja risteilimme kaikki yöt Rievelin jäälle.

Lusin toinen tappelu oli 9. p:nä maaliskuuta. Me emme mieskohtaisesti ottaneet osaa vaan peräännyimme Hartolaan Viikinäisistä ylimmäisten käskystä. Kansanopistolla oltiin Hartolassa yötä ja sunnuntaiaamuna lähdettiin takaisin Lusia kohti. Lusiin asti ei kumminkaan yhtä kyytiä menty, vaan pysähdyimme vähän matkan päähän Lusiin.

Lusin viimeinen tappelu oli 13 p:nä maaliskuuta, jolloin me valkoiset pääsimme kokonaan sen kylän herroiksi. Kauhea oli se näky, jonka näimme sinne tultuamme. Miehiä ja hevosia makasi verissään pitkin teitä, kaikki talot epäjärjestyksen vallassa. Pappilassa esimerkiksi oli heiltä jäänyt leivät paistamatta, huonekalut rikki ja hajallaan. Kauhuamme lisäsi vielä se, että emme olleet ennen nähneet oikein sodan jälkiä, sillä se oli ensimmäinen kerta.

Lusissa oltiin joku päivä ja mentiin toista kertaa Heinolaa valloittamaan 15 p:nä maaliskuuta, mutta tuloksetta. Strateginen merkitys sillä kyllä voi olla.

Tämä toinen tappelu oli kova, yhtä mittaa kiväärit soitti, jota tykinlaukaukset säästi. Me jouduimme taistelusta pois vasta aamulla, joten olimme yhtä mittaa yön ja päivän tappelussa.

Meidän osastomme joutui nyt Hujansaloon Lavianmäen taloon vartiota pitämään. Siellä emme kauan olleet, kun käskettiin pois takaisin Lusiin.

Sunnuntait olivat niin kuin arkipäivätkin, sillä pääsiäisenä alkoivat punaiset ampua aamulla aikaisin tykillään. Monta kertaa olimme keskustelussa punaisten kanssa. Niinpä pääsiäisaamuna punaiset alkoivat huudella meille:

”Hyvää huomenta lahtarit! Taitaa olla pääsiäinen lahtarilla.”

Edellisenä iltana olimme myöskin keskustelussa. He huusivat meille:

”Eihän siellä taida lahtaria ollakaan,” ja jatkoivat huutoaan samassa: ”Tulkaa vaan rauhallisesti tänne.”

Meikäläiset vastasivat: ”Tulkaa te tänne.”

Huhtikuun 2. p:nä punaiset hyökkäsivät taas Lusiin. Me lähdimme toisten avuksi ja jouduimme tietämättämme kovaan kuulasateeseen, hevoset ja miehet. Pieniä naarmuja joku sai ja joku hevonen lähti punaisten puolelle karkuun, vaikka kuulia tuli niin, että korvat vinkuivat.

Yhdeksäntenä huhtikuuta menimme Heinolan kirkonkylän ympärille ketjuun, oltiin yksi yö. Ketjua harvennettiin, vahdit jäivät ainoastaan ja sitten alkoi asematap-

pelu. Punaiset lähtivät kirkonkylästä 20. p:nä pois ja me perässä Heinolaan, Vierumäkeen ja takaisin.

Heinolasta jonkun tunnin päästä lähdimme Paason kautta Mäntyharjun kirkonkylään ja asemalle. Se marssi se kysyi jalkoja, melkein jokaisen jaloissa oli rakot siltä matkalta.

Mäntyharjun asemalta vietiin meitä Mouhulle ja sieltä Voikoskelle ja Hillosensalmelle. Hillosensalmen tappelussa olin minä viimeksi mukana, sillä käteeni sattui ja jouduin sakista pois.

Yhtä mittaa Hillosensalmelle asti menimme punaisten perässä ja siellä punaiset ampuivat tykillä kovasti. Kenttäpuhelin jäi punaisilta silloin yhdelle vuorelle. Yksi meidän miehistä riensi puhelimeen ja sanoi:

”Ampukaa ylemmä ja oikealle, sitten menee oikein.”

Toisessa päässä oli venäläinen, eikä meidän mies ymmärtänyt sen puhetta, mutta heti tulee suomalainen puhelimeen. Alkoivat ampua yli järven niin kuin käskettiin. Sitten kysyi: ”Kuka se siellä puhuu?” johon meidän mies vastaa: ”Yksi haavoittunut toveri.”

”Missä toinen kaverisi on,” kysyi punikki, sillä niitä oli kaksi vahtia, joista toinen kaatui ja toinen jäi räjähtäneen sillan toiselle puolelle. Meikäläinen vastaa siis: ”Se on kaatunut.”

”Lahtarit hyökkää päälleni,” sanoo meidän mies. ”Mitä vasten räjäytitte sillan ja jättitte meitä tänne kuolemaan?” Punainen sanoi: ”Mitä siitä minulle kiroat, sano sille joka sen teki.”

”Saadakseni armoa lahtareilta annan puhelimen niille,” sanoi meikäläinen. ”Annapas,” sanoi punikki ”vaan katkaise langat äkkiä poikki tai ammumme tykillä.”

”No, minä katkaisen,” sanoi hän ja lähti puhelin selässä vuorelta alas.

Muissa tappeluisissa en ollut mukana vaan pääsin lomalle kotiini 8. p:nä toukokuuta. Ihan vapaaksi pääsin vasta kesäkuun 26. p:nä 1918.

Niilo Lusila

Asikkalan vapautuksen muistojuhla.

Majuri Kalmia juhlitti.

Selatorstaista tuli Asikkalalaisille muistorikas, aina pysyvä juhlapäivä sen vuoksi, että paikkakuntalaiset tällöin pitivät kunniansoitustilaisuuden Asikkalan vapauttajalle S. J. Kalmille.

Tilaisuutta varten oli Wäätäsyn Nuorisoseuran talo kunnostettu, kirkkoihin ja lipui kaunistettu.

Kunniawieraan saapuessa taloon klo 4 tienoissa oli Asikkalan suojeluskunta pihalla kunniajuhlaa.

Juhlajaliniin astuessa majuri Kalmia tervehti laululla Asikkalan naiskuoro. Tämän jälkeen urkuri Helkiö soitteli muutamia kappaleita.

Kun oli asetettu paikoilleen, nousi kirkkoherra Kares puhumaan. Kaunissisältöisessä yleispuheessa hän huomautti, kuinka valkokaarti oli tarttunut aseisiin jalonsa aatteiden, isänmaan onnen vuoksi eikä omanwoiton pyynnöstä taikka murha- ja ryöstöhalusta. Samoin oli Pohj. Hämeen uljaiden joukkojen uljas johtaja ryhtynyt waiwalloiseen, tarmo ja taitoa waatiwaan tehtävänsä jalonsa aatteiden innoitamina. s. Puheen jälkeen kohotettiin innokas eläköönhuuto, jaloille aatteille ja isänmaan menestykseksi.

Kun naiskuoro oli kajahtanut muutamia lauluja astui Asikkalan pitäjän päällikkö T. E. Kalliofiski puhumaan käsitellen lyhyesti puheessaan Pohj. Hämeen joukkojen retkeä Kuhmoisista Wäätäsyn, huomauttaen tällöin kuinka tukalassa asemassa toisinaan oltiin ja kuwaten sitä riemastusta ja innoitusta, jolla majuri Kalmin Systeemistä tuomat apujoukot vastaanotettiin. s. Kiitollisuuden osoitukseksi majuri Kalmille, jota koko Asikkala pitää pelastajanaan, ojensi hän tälle asikkalalaisien kunnialahjana komean kultakellon, kohottaen samalla eläköönhuudon majuri Kalmille, mihin innokkaasti yhdyttiin.

Symyillen wastasi puheeseen majuri Kalm huomauttaen, ettei hänellä vielä milloinkaan ole ollut taideesineitä, joita ei ollut tawoitellutkaan. Olipahan wain wakaumuksensa mukaan koettanut tehdä welwollisuutensa sotilaana. Paras lahja olisi kuitenkin saada pitäjältä mahdollisimman paljon wapaiehtoisia armeijan riveihin. s. Riittäen saamastaan lahjasta huomautti hän leikkilijaisesti, että se oli nyt hyvään tarpeeseenkin, kun häneltä

Saltfinan taistelussa ammuttiin kello rikki.

Kun mieskuoro oli kajahtanut muutamia lauluja ja jokunen wiulukappale soitettu pianon säestyksellä päätettiin juhla hymmeyslaululla.

Juhlapäiwälliset.

Klo 7 tienoissa kokoonnuttiin Mikolan taloon Anianpellossa, jonne juhlapäiwälliset oli järjestetty.

puheiden sarjan täällä aloitti maanv. B. Ristola, jota lausui asikkalalaisien puolesta sydämelliset kiitokset paikkakunnan pelastajalle, majuri Kalmille, huomauttaen samalla, että jos valkokaartin tulo olisi päiwäntään wiiwästynyt, olisi Asikkalassa kamalaa tapahtunut, sillä punaiset olivat päättäneet murhata 40 paikkakuntalaisia. Puhuja kiitti majuri Kalmia vielä erityisesti kunnanwaltuuston puolesta ja pyysi saada majurin pelastustyön ynnä elämäntaaren merkityksi waltuuston pöytäkirjaan tulewille polwillekin nähtäväksi. s. Puheensa jälkeen kohotettiin innokas eläköön majuri Kalmille.

Wastauspuheessaan pyysi majuri Kalm, ettei hänelle enää pidettäisi juhlapuheita, kun ei hän niihin sotilaana kuitenkaan osaa oikein wastata. Sanoi jo näistäkin puheista tulleen warmasti wakuutukseksi, että asikkalalaiset owat myötätuntoisia hänelle.

Kirkkoherra Kares käsitteli puheessaan Suomen ja Wiron kansojen samanlaisia kohtaloita aj puhui näiden molempien kestävästä yhteisestä sorrosta. Kaunein sanoin lausui hän toivonsa, että pian toteutuisi se unelma, että kaikki suomalaiset heimot olisivat jälleen yhtenä suurena kansana, yhtenä waltakuntana ja kohotti eläköönhuudon tälle aatteelle.

Majuri Kalm huomautti tähän, että nämä olivat sydämellisimmät sanat, mitä hän milloinkaan on kuullut.

Wivan kuin yllätyksenä nousi muuan mukana olewa unkarilainen ylös ja kehotti kohottamaan eläköönhuudon Suomelle, Wirolle ja Unkarille, mihin innolla yhdyttiinkin.

Majuri Kalmin poistuesssa lauloi mieskuoro pihalla s. Syytynyt on jota julma, minä jälkeen eläköönhuutojen kauan kaituessa kunniawieras lähti taipaleelle s. uusia sankaritekoja kohti.